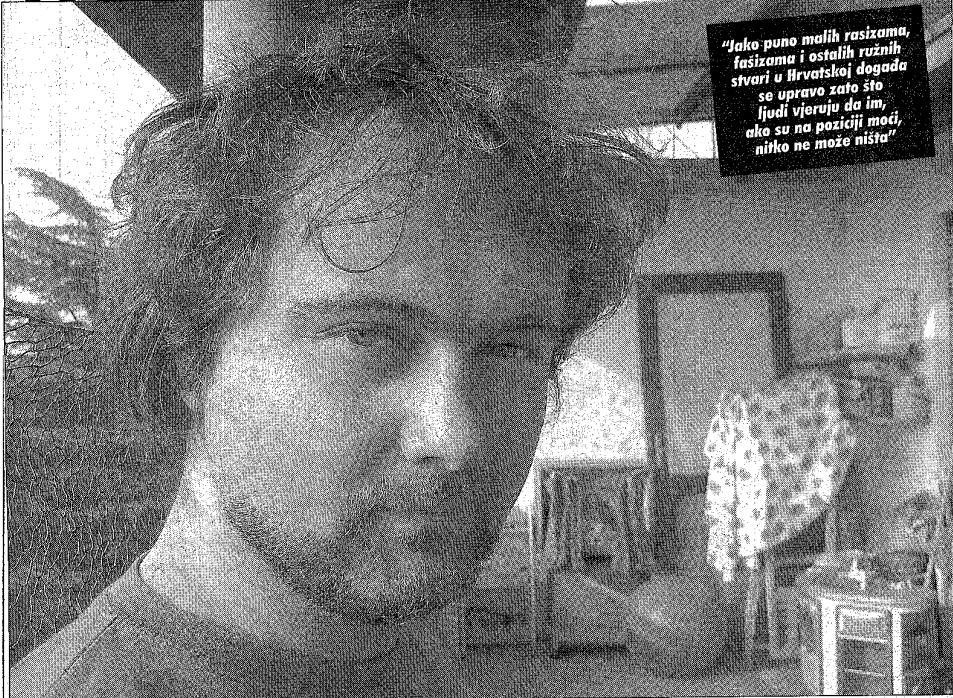


Bogati smo s puno malih fašizama

40



TATJANA GROMAČA

"Iako puno malih rasizama, fašizama i ostalih ružnih stvari u Hrvatskoj događa se upravo zato što ljudi vjeruju da im, ako su na poziciji moći, nitko ne može ništa"

OLIVER SERTIĆ, POKRETAČ

no dali do znanja da je njihov rad monitoriran, da ih netko nadgleda, i da će, ako nešto zabrljaju, to izaći u javnost. To je meni osobno jako važno, jer se jako puno malih rasizama, fašizama i ostalih ružnih stvari u Hrvatskoj događa upravo zato što ljudi vjeruju da im, dok su na poziciji moći, nitko ne može ništa. S demokratizacijom medija, internetom, približavanjem nevladinih organizacija mainstream medijima, došlo je upravo do toga da i mali čovjek može monitorirati moć ako zna na koji način.

■ **Ljudi znaju poistovjećivati pojmove azilanata i izbjeglica...**

Postoji nekoliko vrsta azila, dvije su najpoznatije - politički i ekonomski azil. Ekonomski azilanti su oni koji zbog loših uvjeta u svojoj zemlji idu na Zapad, i tamo traže posao. Tu je na djelu licemjerje države - ako im treba jeftine radne snage, onda odobravaju azile, ako ne, onda ništa. Politički azil se

BO PUNO MALI

Tatjana Gromača

○vih dana u Zagrebu traje, šesti godinu zaredom, Revija amaterskog filma, filmsko događanje koje iz godine u godinu privlači sve više publike, ali i sudionika. Oliver Sertić jedan je od pokretača Revije amaterskog filma, jedan od videnijih medijskih aktivista, a i sam je autor zapaženog i hvaljenog dokumentarnog filma "Hrvatska, (Kraj na zemlji)", koji se bavi problemom azilanata u Hrvatskoj.

■ **Što vas je motiviralo na snimanje filma s temom azilanata, koliko je u tome bilo osobnih poriva?**

- Za sebe kažem da sam prije svega aktivist, a onda novinar i sve ostalo. Kada sam 2002. godine došao u producentsku kuću "Fade In", ušli smo u krug ljudi koji su za HTV radili socijalno angažirane dokumentarce. Jedna od tema koju smo tada radili za HTV bila je snimanje reportaže o Iračanima smještenim u prihvatnom centru za strance Ježevu, upravo u vrijeme početka rata u Iraku. Ono na što smo tamo naišli bilo je poprilično šokantno, kada smo vidjeli u kakvim uvjetima ti ljudi žive. U to vrijeme, pitanje statusa ljudi koji traže azil u RH nije bilo zakonski riješeno, a s druge strane, te se ljude tretiralo kao nekakvu robu. Nitko na njih nije gledao kao na ljude koji su morali napustiti svoje domove zbog rata. Tada sam se više zainteresirao za pitanje azila. Ujedno, s tim se poklopila i priča Centra za mirovne studije, nevladine organizacije koja se iz humanističkih pobuda počela baviti pitanjem emigranata, radom na senzibilizaciji javnosti za pitanje azila. Od njih sam dobio poziv da snimam reportaže na tu temu, i s obzirom da je materijala bilo više, odlučili smo se za dužu formu. Tako je nastao film "Hrvatska, (Kraj na zemlji)".

■ **Jeste li, baveći se tim problemom, razmišljali i na način da je od zemlje poput Hrvatske, koja je pritisnuta tolikim "vlastitim" problemima u koje se ne usuduje pogledati, pomalo nerealno očekivati da će se ozbiljno suočiti s problemom azilanata?**

- Film sam radio u želji da senzibiliziram javnost. Krenuo sam iz jedne humanističke pobude, iz teze da bi to Hrvati mogli lako shvatiti, jer su i sami bježali 1991., i kasnije, tražili sklonište u nekim trećim zemljama, i uglavnom ga dobivali. Zato mislim da bi trebalo postojati neko načelo reciprociteta. Druga stvar je to da mislim kako bi ljudima trebalo objasniti da je to pomoć ljudima u nevolji. Ljudi, u stvari, ne znaju da se tu radi o ljudima kojima je drugdje ugrožen život i koji zato bježe. Previše smo sebični i sve se više zatvaramo u vlastite načine...

Zakon o azilantima u Hrvatskoj donesen je 2003., više zbog "moranja", jer je to EU tražio od nas. Po mom mišljenju, značajan dio struktura koje bi se trebale baviti tim pitanjima uopće se ne snalazi u svojim zadacima. Jedan dio MUP-a se tim problemom aktivno bavi, ali još uvijek je to nedovoljno da bismo mogli reći kako imamo sustav

ne života, da bismo uopće pokušali poželjeti shvatiti kako se osjeća netko drugi. Za nas je užasan problem shvatiti kako se osjeća naš prvi susjed, a ne netko tko je došao sa Šri Lanke, neki Kurd iz Turske ili netko iz Iraka. Tako da je to dosta ambivalentna pozicija - pokušati ljude natjerati da razmišljaju o drugom, a svjestan si da ne razmišljaju o prvom. Međutim, i dalje mislim da je dobro tematizirati neke probleme kroz dokumentarni film, razvijati neku raspravu,

Previše smo sebični i sve se više zatvaramo u vlastite načine života, da bismo uopće pokušali poželjeti shvatiti kako se osjeća netko drugi. Za nas je užasan problem shvatiti kako se osjeća naš prvi susjed, a ne netko tko je došao sa Šri Lanke, neki Kurd iz Turske ili netko iz Iraka... Zbog izuzetne sporosti i birokratiziranosti našeg sustava, neki su tražili azila, logično, osjetili nesigurnost i pobjegli dalje iako su, imam dojam, zaista željeli ostati ovdje. Kod nas zapravo ne postoji sustav koji bi integrirao azilante u društvo

jer možda to ipak neki postotak ljudi natjera na razmišljanje. Pogotovo zato što je dokumentarni film sve gledaniji i na festivalima...

Borba s birokracijom

■ **Iako, ljudi koji dolaze gledati te filmove i koji se uključuju u raspravu, to su ljudi koji i inače imaju nekakvu svjesnost o tom problemu. Što je sa širim aspektom, društvom, društvenim tijelima?**

- Zakon o azilantima u Hrvatskoj donesen je 2003., više zbog "moranja", jer je to EU tražio od nas, dakle, to je čista forma. Po mom mišljenju, značajan dio struktura koje bi se trebale baviti tim pitanjima uopće se ne snalazi u svojim zadacima. Jedan dio MUP-a se tim problemom aktivno bavi, ali još uvijek je to nedovoljno da bismo mogli reći kako imamo sustav. Dobra stvar je inicijativa Centra za mirovne studije, koja je jako bitna, upravo zbog toga jer se nisu ponašali kao getoizirani ausajderi, nego su probali ući u strukturu i svojim znanjem i djelovanjem utjecati na donošenje odluka koje se tiču azila i cijelog procesa integracije. Važno je da su sve te strukture koje se bave azilom u Hrvatskoj natjerale da javno odgovaraju na njihova pitanja. Osim toga, time su tim strukturama jas-

u načelu odobrava ako osoba uspije dokazati da joj je u zemlji u kojoj je živjela ugrožen život zbog svoje vjere, rase, nacionalnosti, jezika ili pripadnosti nekoj društvenoj skupini. Ono što Hrvatska trenutno ne prepoznaje, to je diskriminacija na razini izbora seksualnog partnera... Sporno je da jedna osoba koja je danima izmučena putovanja, bježeći i strahujući za svoj život, dođe u neku relativno sigurnu zemlju, a umjesto da joj se pomogne i pruži utočište, pred nju se podastre nepregledna borba s birokracijom, u Hrvatskoj podbočena bazičnim nepoznavanjem materije. Upravo zbog izuzetne sporosti našeg sustava, neki su tražili azila, logično, osjetili nesigurnost i pobjegli dalje iako su, imam dojam, zaista željeli ostati ovdje. Uz sve to, ljudskim životima se upravlja kao robom u tvrtkama. Što ih je manje u prihvatnim centrima, tj. što ih više "prebacimo" trećim zemljama, vratimo kući, ili ako dio njih pobjegne na Zapad, to smo navodno uspješniji. Iskrenog, humanog pristupa tu je vrlo malo.

Ništa od integracije

■ **Zna se da je Hrvatska nedavno dala azil jednoj ženskoj osobi iz Sudana...**

- Hrvatska je, kako se meni čini, natjerana

"REVIJE AMATERSKOG FILMA", REDATELJ HVALJENOG DOKUMENTARCA "HRVATSKA, (K)RAJ NA ZEMLJI", O PREDRASUDAMA S KOJIMA DOČEKUJEMO AZILANTE I VIDEO-AKTIVIZMU

da odobri taj prvi azil, on je u totalnoj tajnosti, o njemu se puno ne zna. Novinari koji su tražili informacije od MUP-a nisu mogli ništa dobiti, što je malo sumnjivo s obzirom na tako važno političko pitanje. Hrvatska, čak i da ima stvarnu volju dati azil, kad bi ga MUP odobrio, oni nakon toga ne bi znali što bi s tim azilantom. Znači, ne postoji sustav koji integrira te osobe u naše društvo, ministarstva koja bi se time trebala baviti zapravo ne znaju što bi s takvom osobom.

Video-aktivizam

■ Radili ste i na filmu "Lora: svjedočanstva", kao pomoćnik režisera, a obavljali ste i istraživački dio posta?

- Rad na tom filmu bio mi je veliko iskustvo, puno sam naučio. Istraživanje je trajalo nekih sedam mjeseci, prošao sam više od 1000 stranica transkripata, iskaza koji su ra-

javnosti. Znam da onda masa bijesnih ljudi zove i prijeti da više neće plaćati TV pretplatu...

■ Jedan ste od pokretača Revije amaterskog filma, koja upravo ovih dana kreće, šestu godinu za redom, u Zagrebu...

- Da, to smo 2002. godine pokrenuli moj prijatelj Hrvoje Laurenta i ja, ubrzo nam se priključila i Vanja Daskalović, i mi to guramo kao jedan nepretenciozni filmski projekt koji je specifičan po tome što nema selekcije filmova. Ove godine primili smo više od 200 filmova iz osam zemalja, i pozicionirali smo se kao najveći festival amaterskog filma u ovom dijelu Evrope. Prikazujemo apsolutno sve što stigne i dajemo šansu svima koji su uložili svoju energiju u stvaranje filma. Prošle smo godine imali šest tisuća posjetitelja. Važno nam je da i autori filmova dođu na festival, da se povežu, razmijene informacije. Ove godine RAF se održava u kinu "Central"

programa "Fade Ina", napravili smo 85 radionica u cijeloj Hrvatskoj. Između ostaloga, ljude učimo da kameru mogu koristiti kao oruđe za društvene promjene, upravo inspirirani sličnim grupama u cijeloj Evropi, koje svojim radom pokazuju nešto što je suprotno od onoga što pokazuju mainstream mediji. Krajnji cilj nam je stvoriti mrežu nezavisnih

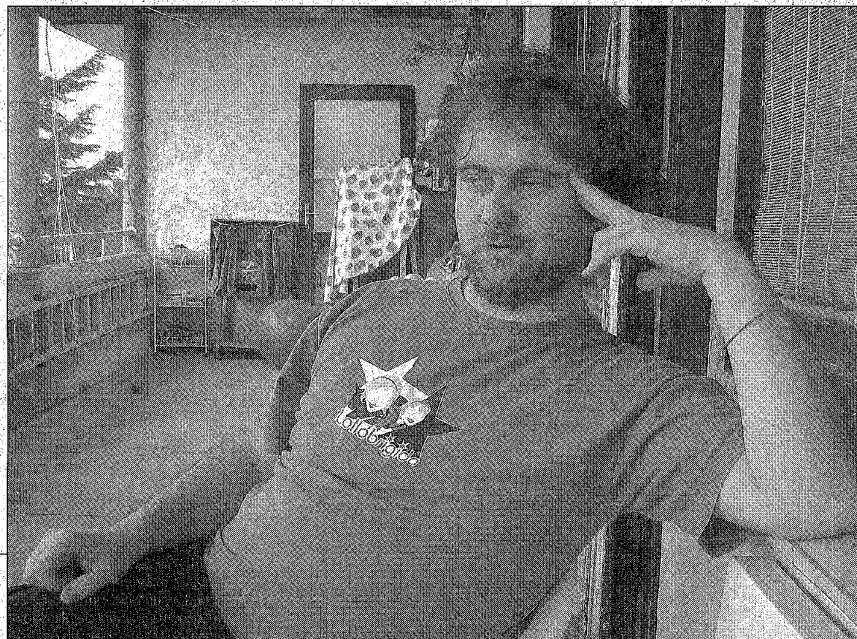
Pokretač sam i udruge "Restart" koja se bavi video-aktivističkom edukacijom. Između ostaloga, ljude učimo da kameru mogu koristiti kao oruđe za društvene promjene. Tako je, recimo, dokumentarac koji je govorio o mobilizaciji djece vojnika u Kongu, glavnog čovjeka koji se bavio mobilizacijom dočerao do suda za ljudska prava...

- Putovanja su vezana upravo za video-aktivizam, za proizvodnju socijalno angažiranih video-materijala. Dosta čvrsto surađujem s organizacijom "Witness" iz New Yorka, koja se bavi upravo time, njihova egida je "Give cameras to the World", oni rade u 60 zemalja u svijetu, bogati su, moćni, imaju cijeli sustav... U određenoj zemlji pronađu organizaciju koja se bavi ljudskim pravima. Onda toj organizaciji daju kamere, nauče ih da snimaju i zajedno s njima prolaze proces snimanja materijala i izrade dokumentarnog filma koji onda koriste u procesima utjecaja na centre moći. Tako je, recimo, jedan dokumentarac koji je govorio o mobilizaciji djece vojnika u Kongu, glavnog čovjeka koji se bavio mobilizacijom dočerao do suda za ljudska prava... Na te video-festivale dolaze najrazličitiji ljudi, raspravljaju, postavljaju pitanja, to je dimenzija koju mi ovdje nemamo. Vidio sam že-

GATI SMO S H FAŠIZAMA

nije dani na raznim stranama, kontaktirao sam s tim ljudima... Naučio sam, ustvari, jedan od kodova kako pristupiti žrtvama, što je užasno bitno. Ljudi se žrtvama ne bave, između ostaloga i zato što ne znaju kako "postupati" s njima, kako im prići, no i zbog toga što ti u našoj zemlji to može donijeti samo probleme, a društveno priznanje i nije baš neko. No, ipak su to važne javne teme koje treba otkrivati. Stoga moram pohvaliti i novu urednicu dokumentarnog programa HRT-a Nanu Šojlev, koja je pokazala izuzetnu volju da se pokaže, ne samo "Lora", nego i drugi važni filmovi. Mislim da je to društveno odgovorno, mislim da je taj film važan jer pokazuje neki Split o kojem ljudi baš i ne znaju puno, i mislim da je to hrabro, jer znam da na HRT-u telefoni polude čak i kada prikažu običnu malu reportažu koja ne odgovara jednom dijelu

Kada je riječ o azilantima, ljudskim životima se upravlja kao robom u tvrkama. Što ih je manje u prihvatnim centrima, tj. što ih više "prebacimo" trećim zemljama, vratimo kući, ili pobjegne na Zapad, to smo navodno uspješniji. Iskreno, humanog pristupa tu je vrlo malo, iako se radi o ljudima u nevolji kojima treba pomoć



"Navikli smo gledati televiziju, ne kritizirati i vjerovati, a imati nekritičnu masu valjda je najpogubnije što jedna zajednica može imati"

TEJANA GRUBIČIĆ

nu, aktivisticu staru 65 godina koja se bori za oslobođenje Palestine. Stvari se mogu mijenjati, i mogu se mijenjati pogotovo u malim lokalnim zajednicama, a onda se postepeno šire. Moć aktivizma je u tome što tu ustvari nema klasične hijerarhije, nego se radi o umreženosti, pa se ne može nekome "otkinuti glavu" i razjediniti pokret na taj način, nego su to male nezavisne jedinice koje progovaraju o nekim stvarima, traže bolji život. Mislim da se to isto može prenijeti i na medije, i da se mogu napraviti male medijske nezavisne jedinice.

■ Možete li pojasniti?

- Nije istina ono što nam pokažu u klasičnim, mainstream medijima - istina je uvijek puno šira, ali mi smo naučili samo gledati televiziju, ne kritizirati i vjerovati, a to je problem. Imati nekritičnu masu valjda je najpogubnije što jedna zajednica može imati.

■ Imate li neke nove filmske planove?

- Trenutno sam u kooperaciji s Postdam Project Centrom u Njemačkoj, gdje ćemo snimati priču o emigrantima. I mislim da ću raditi jednu priču o svojoj rodnoj Požegi.

u Petrinjskoj ulici, a ulaz je, kao i prethodnih godina, besplatan za sve posjetioce.

■ Pokrenuli ste i udruhu "Restart" - o čemu se radi?

- "Restart" je udruga koja se bavi video-aktivističkom edukacijom, produkcijom, pomoći mladim autorima i distribucijom radova. U zadnje tri godine, kao dio edukacijskog

video-centra, tzv. alternativnih medijskih kanala, koji će kasnije izmjenjivati materijale, prikazivati ih i u vrlo kratkom roku ćemo moći imati informaciju što se događalo u Si-beniku, što u Osijeku, inspirirati se možda nekim akcijama iz drugih gradova.

■ Dosta putujete, povezani ste s ljudima "izvana", o kakvim se, konkretno, vezama radi?